

Izšla vsak dan razen nedelj in praznikov.
Issued daily except Sundays and holidays.

LETO—YEAR XII. Cena lista Entered as second-class matter January 22, 1918, at the post-office at Chicago, Illinois, under the Act of Congress of March 3, 1879. CHICAGO, ILL., petek, 25. julija (July 25) 1919. Subscription \$4.00 Yearly. STEV.—NUMBER 174.
Published and distributed under permit (No. 148) authorized by the Act of October 3, 1917, on file at the Post Office of Chicago, Illinois. By order of the President, A. S. Burleson, Postmaster General.
Acceptance for mailing at special rate of postage provided for in section 1103, Act of Oct. 3, 1917, authorized on June 14, 1918.

VELIKA INDUSTRIJALNA KRIZA V ANGLIJI.

Angleška delavska trozveza je odredila splošno glasovanje o generalni stavki. Pristaniščni delavci v Liverpoolu so se pridružili rudarjem in prenehali z delom. Vojaštvo prihaja v stavkovne kraje, da zaščiti stavkokaze.

London, 24. jul. — Pristaniščni delavci so pričeli stopati v stavko iz simpatij to rudarjev in velika luka v Liverpoolu je paralizirana.
V Derbyshiru je 2. strajkalo na daljnih 20.000 rudarjev.
Londonski listi so zagnali velik krik proti delavstvu. "Daily Telegraph" piše, da strajkarji nametavajo razbiti ustavo in zadržati "ogrodje politične demokracije".
"Morning Post" pravi, da država ne more več prenašati težke sence Roberta Smillieja (Smillie je predsednik rudarske organizacije). "Daily Mail" napada sklep izvrševalnih odborov delavske trozeve, ki so dali članstvu na glasovanje, da li se vrši generalna stavka ali ne. "Mail" dalje piše: "Trozeva bi rada s silo uvedla delavsko vladno, katero je ljudstvo zavrglo pri volitvah v zadnjem decembru."

London, 24. jul. — Velika rudarska stavka traja že četrty dan in položaj je nespremenjen.
Vojaške čete so prišle v Yorkshire in Leeds in se nastanile v hotelih. Minister Geddes, ki se sudi v Yorkshiru zaradi delavske stavke, je izjavil večeraj, da vojaške čete so zato tamkaj, da bodo ščitile pomorščake, ki delajo pri sesalnikih, da voda ne zalije rogov. Sedem rogov je že na poljenih z vodo in drugi trije bodo kmalu polni. Robert Horne, minister za delo, je pa namignil, da je vojaštvo pripravljeno ščititi rudarje, kdor se hoče vrniti na delo. Vojakom je prepovedano mešati se med civiliste in do zdaj ni bilo nemirov.

Večraj popoldne so zborovali izvrševalni odbori velike delavske trozeve rudarjev, železničarjev in transportnih delavcev. Eksekutive so zaključile z 217 glasovi proti 11, da se da vsem trem organizacijam na splošno glasovanje v svrhu, da delavstvo prisili vladno, da odpokliče čete iz Rusije, odpravi prisilno vojaško službo in osvobodi vse politične jetnike.

Lloyd George je konferiral z lastniki rudnikov o položaju in danes se snide z zastopniki rudarjev.

Položaj je skrajno kritičen. Premoga primanjkuje na vseh straneh. Vlada je izdala strogo naredbu za omejitev potniških vlakov. Tovarne zapirajo vrata in na tisoče industrijskih delavcev je brez dela. Tekstilne tovarne v Bradfordu in Halifaxu, katere ni so dobile premoga že teden dni, so prenehale obratovati.

V vladnih krogih pravijo, da mora počiti vsak čas in sledila bo drastična akcija. Kapitalistično časopisje poziva vladno, da naj sprejme boj z zagovorniki direktne akcije, kajti enkrat mora priti do boja in čim prej tem bolje. "Daily Herald" glasilu Delavske stranke, je priobčil tajno okoliščino vojnega ministra, ki je krožila med častniki v armadi z namenom, da vlada izve, kakšno stališče zavzamejo vojski z ozirom na oboroženo protekcijo stavkokazov in slučaju strajka. Okoliščina povzročila veliko senzacijo.

Angleška buržoazija se zaveda velike nevarnosti, obnem pa ne želi naravnost otroško zupnost v Lloyd Georgea, kakor da je on tisti bog, ki odvrne vso nesrečo. Kjeroli se govori o preteči civilni vojni, se slišijo opombe: "Sla bo je slabo, toda George bo že uredil, da ne bo nič hudega."

V SUMAH SE VEDNO RAZŠIRJAJO POŽARI.
Boise, Idaho. — Guverner D. W. Davis je odpotoval v Washington, da izposluje vojske kot gasilce pri gozdnih požarih. Priporočil bo, da prejme vsak vojak petdeset centov na dan doklade, ki pomagajo gasiti gozdne požare.
V prostranih sumah je od tri deset do štirideset požarov, ki jih ni mogoče omejiti. Požari so povzročili veliko škodo v sumah in na privatni lastnini.
Gozdarski biro je dozdaj že izdal \$275.000, da ustavi požare.

PONAREJENI DVAJSET IN PETDOLARSKI BANKOVCI. PAZITE!

New York, N. Y. — Tukajšnja federalna rezervna banka je posvarila javnost, da se je treba čuvati ponarejenih bankovcev, ki so pričeli krožiti v večjem številu. Ponarejena je dvajsetdolarska banknota federalne rezervne banke v Bostonu, serija 1914; dalje je ponarejena petdolarska banknota federalne rezervne banke v Clevelandu, serija 1914.

PREDSEDNIK ODNEHAL NAPRAM JAPONCEM.

Izjava je povzročila senzacijo med senatorji.

TAKO IZJAVLJA MR. WILSON.

Washington, D. C. — Da pride kitajska provinca Šantung pod japonsko vrhovno oblast, v kateri živi šest in trideset milijonov Kitajcev, je posledica Wilsonovega diplomatskega dela.
Predsednik je vstal s postelje in je priznal republikanskim senatorjem, da je vodil delo pri pogajanjih glede Šantunga. Stori je najboljše, kar je mogel storiti v danih razmerah.
Državni tajnik Lansing, Henry White in general Bliss so protestirali. Temu protestu so se pridružili zastopniki kitajske republike.

Da je predsednik vodil pogajanja, ki so vodila do izročitve Šantunga pod japonsko vrhovno oblast, je povzročilo presenečenje med republikanskimi senatorji. Predsednik upa, ker je sam vodil pogajanja, da Japonska kmalu poda izjavo, da vrne v določen dobi Šantung kitajski republiki.

Predsednikove konference so tudi odkrile nekatere vzroke, zakaj so se tajno pogajali glede japonskih zahtev z ozirom na Šantung. Velika Britanija je amstrala za potrebo, da se spode nemške sile z Daljnega Vzhoda in iz južnih morij, preden nastopita Nova Zelandija in Avstralija v vojno. Velika Britanija je vlad tega nadlegovala Japonsko, da vstopi v vojno in pomaga pogajati nemške sile z Daljnega Vzhoda. Predsednik je razložil, da se to izvrši, je bila Velika Britanija prisiljena priznati Japonski gotovo koncesije. Velika Britanija je bila v zadregi in obrnila se je na predsednika, da pomaga rešiti to vprašanje.

V konferenci pri predsedniku so bili senatorji Cummins iz Iowe, Edge iz New Jerseyja in Calder iz New Yorka. Vsi senatorji so izjavili, da niso sprejeli svojega stališča, dasiravno so preleteli formacije od predsednika.

V Washington je došel tudi dr. Cao Ču Vu, kitajski zastopnik na mirovni konferenci, da konfira s senatorji o pogodbi glede Šantunga. Dr. Vu je rekel, da kitajska republika ne bo podpisala mirovne pogodbe, da si tako ohrani proste roke za bodočnost. Liga narodov bo mogoče instrument, ki izravnava v bodočnosti to vprašanje.

"Japonska obljublja vpostavitve političnih pravie" je nadaljeval dr. Vu, "pridržati si pa hoče gospodarske pravice. Na Kitajskem to pomeni nič. Pogledite v Mandžurijo. Tam imajo Japonci tudi le gospodarske pravice, toda vsakemu je znano, da imajo popolno kontrolo, gospodarsko in politično."

"Res so Japonci pristali, da radi vrnejo velik del 190 štirajških milj obsežnega ozemlja v Kiao Čau, toda zagovarjali so si Tsingtao z njegovimi pomoli in utrdbami. Druga ozemlja v Kiao Čau ne morejo porabiti. Kajti najboljše del tega ozemlja je obrežje za kopanje."

V TEXASU NE MARAJO ZANJ.

Longview, Tex. — Oblasti okrajja Gregg izjavljajo, da se ne bodo potrudile, da se jim izroči dr. D. H. Davis, ki se je prostovoljno izročil kanaskim oblastim.

MOONEY NEDOLŽEN!

Žrtve umazanih političarjev in privatnih podjetnikov.

POROČILO O NJEGOVIM NEDOLŽNOSTI PREDLOŽENO KONGRESNI ZBORNICI.

Washington, D. C. — John S. Densmore, posebni pooblaščenec delavskega departmenta, je predložil zbornico v smislu resolucije, zahtevajoče informacije o Mooneyjevi aferi, poročilo, ki dokazuje, da je bil Thomas Mooney po krivici obsojen radi bombnega napada na demonstracijo za vojno pripravljanje pred tremi leti v San Franciscu.

Mr. Densmore je preiskaval afero tajno, da mu korumpirani političarji v San Franciscu niso mogli priti na sled, da hoče odkriti njih umazane grehe. S pomočjo nekaterih naseljenjskih komisarjev je nabral dokaze proti zarniški bandi, ki je hotela Mooneyja in še par delavskih voditeljev spraviti po nedolžnem na kralja.

Največ dokazov so dobili z diktatom, ki so ga postavili v pisarno državnega pravdnika Fickerta. V tej pisarni so se shajali zarniški in malovredne priče. Tu so se razgovarjali svobodno, ker so mislili, da jih nihče ne sliši.

Na podlagi teh razgovorov, ki so neustaljeni, je mr. Densmore napravil svoje zaključke, ki razgaljujejo zaroto v celoti.

Iz poročila mr. Densmoreja je razvidno, da državni pravdnik ni uvedel pravilne preiskave in da je Mooney žrtve privatnih in korporativnih interesov v San Franciscu, ki sovražijo delavske organizacije in hočejo za vsako ceno uvesti odprto delavnico.

Poročilo dalje dokazuje, da je bil državni pravdnik Fickert vedno v zvezi s takim ljudmi in interesi, da je iz tega sklepati, da je bilo zanj nemogoče, da bi bil nepristranski. Imel je tudi zveze s takim ljudmi, ki so bili poznani, da znajo vplivati na porotnike, ali pa tako sestaviti poroto, da se bo pravorek glasil njim v korist.

Fickert in njegovi tovarši so mesec preje, kot je bilo predloženo poročilo, shajali in dogovarjali o načrtih, dasiravno je prisegel, da bo nepristranski.

Fickert in njegovi tovarši so se dogovarjali na zarniški način, da izdelajo dokaze, na podlagi katerih bo obsojena Mooneyjeva soproga. Skušali so tudi ostrušiti neko žensko, ki je bila zelo važna priča.

Mr. Densmore je izjavil, da so postale zveze med Fickertom in P. W. Henshawom, bivšim najvišjim državnim sodnikom, ki je izvajal vpliv na državno pravdnitvo.

Po poročilu predpostavlja Henshaw sile, ki so zanesle korupcijo v državno in občinsko politiko. Henshaw je vedno preiskrbel možnosti, ki so kontrolirali nerodne gibljeje slavnatega moža.

Mr. Densmore je izjavil, da je bil Fickert izvoljen državnim pravdnikom s pomočjo najslabših elementov v korporacijah za javne potrebe in trgovski zbornici.

PREISKAVA PROTI PROFITARJEM S PREMOMOM.

Washington, D. C. — Proti profitarjem s premogom se kmalu uvede preiskava, ki so obtoženi, da se niso ravnali po določbah za cene.

Kurivna uprava je dokončala svoje delo in je vse dokumente, ki obtožujejo profitarje, izročila justičnemu departmentu.

Večinoma so profitarji kršili postavne v zimi 1917—18.

Kurivna uprava in justični department sta se odločila, da objavita imena vseh profitarjev, če jih veleporote ne bodo hotele obtožiti.

AMERIKA PODPIŠE POGODBO S TURČIJO IN BOLGARIJO.

Washington, 24. jul. — Državni department je večeraj naznanil, da bodo Združene države podpisale mirovno pogodbo s Bolgarsko in Turčijo. Združene države niso bile v vojni z omenjenima državama, toda pokazati hočejo, da se strinjajo s pogoji, katere morata sprejeti manjša zaveznika Nemčije in Avstrije.

KAJ JE Z INTERVENCIJO NA OGRSKEM?

Čehi, Srbi in Rumunji bi pomagali, toda ne brez odškodnine.

ALI JE LENIN PORUDIL MIR RUMUNJI?

Pariz, 24. jul. — Že nekaj dni se govori o velikih pripravah za zavezniko ofenzivo proti Ogrski in okupacijo Budapešte. Vse je baje že pripravljeno in general D'Esperey, ki ima voditi naval, samo še čaka zadnje besede iz Pariza predno udari po komunistih in pometa njihovo vladno s površja zemlje.

Toda beseda se ni bila dana in vsa stvar je zavila v velik misterij. Zadnji teden je bilo skoraj gotovo, da se vprašanje Ogrske ne more rešiti drugače kakor z oboroženo intervencijo, ali ta teden je pa nekaj posego vmes in najbrž ne bo nič z intervencijo. Ta "nekaj" je približno sledeči:

Čehi, Srbi in Rumunji so pripravili pomagati francoskim zamorem ugonobiti komunistično republiko, ampak ne—zastonj. Oni preiskujejo uslugo za uslugo, nagrado v obliki teritorialne odškodnine na račun potlačene Ogrske. O tem se zdaj vrše pogajanja. Italija je sploh najmanj zainteresirana pri podvzetju in vzrok je najbrž ta, ker se ne zanaša dosti na svoje čete, a obenem se boji delavcev doma. V Italiji se itak vrše večni štrajki in šliho se srditi portesi zoper intervencijo v Rusijo; italijanski mornarji so organizirali uspešen embargo na vse pošiljke orožja in streliva, ki odhaja iz italijanskih pristanišč Kolčaku v Sibirijo. Dejanska intervencija na Ogrskem bi povzročila še večje komplikacije in zato se Italija drži bolj v ozadju.

Francija je še zmiraj za intervencijo; ona ima pripravljeni dve diviziji afriških kolonijalcev, na katere se lahko zanesa, da se ne "okužijo". Anglija in Amerika pa nič kaj radi ne vidita, da bi Čehi, Srbi in Rumunji razkosali Ogrsko, kar je je še ostalo. Lahko je čete teh držav spraviti na Ogrsko, ali bati se je, da jih ne bo tako lahko dobiti ven. Tako stoji stvar. Diplomacije v Parizu so pričeli spoznavati, da zavezniki imajo le še moralno oblast v centralni in vzhodni Evropi.

London, 24. jul. — Brezlična brzojavka iz Berlina sporoča, da je ruska sovjetska vlada poslala delegate v Kišinev, glavno mesto Besarabije, kjer so ponudili premirje in mir poveljniku rumunskih čet. Sovjetska vlada je pripravljena dati Rumuniji Besarabijo pod pogojem, če bo Rumunska nevtalna in da zabrani tolpam ukrajinških in Kolčakovih protirevolucionarjev prekoračiti svoje meje. Rumunji in boljševiki so sklenili premirje za osem dni.

EKSPLOZIJA PARNEGA KOTLA.

St. Paul, Minn. — V pralnici Bannerja je razpočil parni kotel s strašvitim učinkom. G. F. Maendler je obletel mrtev, več je bilo pa ranjenih. Če bi kotel eksplodiral deset minut prej, bi bila nesreča še večja, kajti delalo je v pralnici pet in štirideset oseb.

VRHNE.

Chicago in okolice: Petek, jasno in hladno; severni in severno-vzhodni vetrovi.

PROPAGANDA ZA INVAZIJU MEHIKE.

Kapitalistični interesi delujejo z vsemi silami za novo vojno na jugu.

RESOLUCIJA TRGOVSKE ZBORNICE V EL PASU.

Washington, D. C. — Kampaanja za provokacijo vojne med Združenimi državami in Mehiko z namenom, da se ohrani sveta nedotakljivost ameriškega kapitala v Mehiki in zajamčijo nepretrgane dividende delničarjem, se nadaljuje z neoviranimi silami.

Najnovejša evidenca propagande za vojno z Mehiko je resolucija, katero je sprejel direktorij trgovske zbornice v El Pasu, Tex. Resolucija se glasi, da je bila sprejeta na željo več kot tisoč "vodilnih mož" v El Pasu, ki podpirajo program Narodne Zveze za Varstvo Ameriških Pravie v Mehiki.

"Vodilne možje," ki so sprejeli resolucijo, najbolj peče dejstvo, da je mehiška vlada sprejela zakon, ki določa, da noben tujec nima postavne pravice, do lastništva rudnikov, oljnih vrelcev in zemljišev v Mehiki, razen če se odreče tujemu državljanstvu in postane mehiški državljan. To je po mnenju trgovskih zborničarjev "skrajno radikalno in boljševičko" in zato posilja ameriško vladno, da naj z "odločno akcijo" prisili mehiško vladno, da ovrže omenjeni zakon.

Resolucija trgovske zbornice v El Pasu je značilna radi tega, ker je skoraj do pletice podobna resoluciji, katero je sprejela "Drustvo za razširjanje Mehike" (Mexican Extension Society) pred 56. leti, torej nekaj tednov po zmagovalnem pohodu cesarja Maksimilijana v glavno mesto Mehike (2. julija 1864). To drustvo je obstajalo večidel iz evropskih kapitalistov, ki so podpirali Francijo, ko je poslala svoje čete v Mehiko in posadila nesrečnega Maksimilijana na mehiški prestol. Takrat so bile Združene države same med seboj v civilni vojni in evropski kapitalisti so kazali na kaos v Ameriki, kakor kažejo danes ameriški kapitalisti na kaos v Mehiki; Evropski kapitalisti so takrat nameravali narediti iz Mehike bazo za oboroženo intervencijo v Združenih državah in šele zmaga severnih držav pod vodstvom Lincolnove jini je zmešala račune.

POLJEDELSKA PREDLOGA SPREJETA V SENATU.

Washington, D. C. — Senat je sprejel poljedelsko predlogo brez določbe za preklie zakona za prihranke dneveneavitlobo. To vprašanje je rešeno za sedanje kongresno zasedanje, toda skoraj zanesljivo se pojavi v prihodnjem zasedanju, kajti farmerji in industrijski delavci zahtevajo, da se postava za prihranitev dneveneavitlobo prekliče.

ENTENTA NOČE VEČ REZATI KITAJESKE; ITALIJA ODŠLA Z DOLGIM NOSOM.

Pariz. — Mirovna konferenca smatra, da je Šantung dovolj velika porecna mesa, izrezanega iz kitajskega telesa in položila je mesarski nož na mizo. Italija je zahtevala Tientsin, ki je bil prej avstrijska koncesija, toda svet petih je sklenil, da pripade Tientsin nazaj Kitajski.

DRŽAVNI TAJNIK NE PODA RESIGNACIJE.

New York, N. Y. — Državni tajnik Lansing se je pripeljal iz Evrope na parniku "Rotterdam". Odklonil je vsako diskusijo zunanjih afer. Časnikarski poročevalci so ga vprašali, če numerava resignirati, toda državni tajnik je odločno odgovoril, da tega ne bo storil. **PA: [illegible]**

